

Марина ПЕТРЕНКО,

orcid.org/0000-0002-3058-4129

кандидат педагогічних наук, доцент,

завідувач кафедри хорового диригування, вокалу та методики музичного навчання

Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка

(Суми, Україна) *mariina.petrenko@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ВИКЛИКИ

У статті актуалізовано проблему підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва в нашій державі, яка взяла курс на інтеграцію до Європейського освітнього простору. Реаліями сучасної освітянської політики європейських країн є формування загальноєвропейського континууму освіти, зорієнтованого на зближення систем підготовки музично-педагогічних кадрів, вдосконалення цих систем на основі пошуку спільних критеріїв професійних якостей «музичного педагога-європейця». З огляду відкритості загальноєвропейської системи вищої загальної музичної освіти до всього цінного і передового, метою статті визначено вивчення досвіду підготовки музично-педагогічних кадрів у європейських вишах та особливостей його екстраполяції в систему музично-педагогічної освіти України. У статті проаналізовано актуальні нормативні документи щодо унормування процесу гармонізації єдиного освітянського європейського простору, зокрема «Освіта та професійна підготовка 2010» та «Оновлений порядок денний ЄС щодо вищої освіти» (2017 р.); висвітлено надбання учительської музично-педагогічної освіти Німеччини та Польщі.

Зроблено висновок, що особливостями модернізації змісту української музично-педагогічної освіти з урахуванням відповідного європейського досвіду є: трансформація моделі підготовки вчителів досліджуваного профілю, зокрема перехід на нову рівневу систему вищої освіти (початковий рівень, перший (бакалаврський) рівень, другий (магістерський) рівень, третій (освітньо-науковий) рівень, науковий рівень); орієнтування педагогічних вишів на ефективну взаємодію з різними інституціями, зокрема стейкхолдерами, представниками різних громадських організацій та влади; забезпечення предметно-інтегративної системи викладання шкільного циклу художньо-естетичних дисциплін; перегляд, оновлення і удосконалення освітньо-професійних програм і навчальних планів підготовки вчителів музичного мистецтва; оптимізація теоретико-методологічної освіти як основи становлення дослідницької компетентності педагогів музичного мистецтва.

Встановлено, що зазначені освітні новації націлено на підготовку висококваліфікованих конкурентноспроможних фахівців у галузі музичної освіти та мистецтва, які володіють фундаментальними та спеціальними знаннями, уміннями та навичками, необхідними для здійснення освітнього та виховного процесу в закладах загальної середньої та позашкільної освіти, вмотивованих до мистецько-просвітницької діяльності з акцентом на національне українське культуротворення, на професійну мобільність; здатних до безперервної професійної освіти, саморозвитку й самовдосконалення упродовж життя.

Ключові слова: підготовка, майбутні вчителі музичного мистецтва, Європейський освітній простір, українська музично-педагогічна освіта, досвід, модернізація.

Maryna PETRENKO,

orcid.org/0000-0002-3058-4129

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Head of the Department of Choral Conducting, Vocals and Methods of Music Education

Sumy State Pedagogical University named after A.S. Makarenko

(Sumy, Ukraine) *mariina.petrenko@gmail.com*

PECULIARITIES OF FUTURE MUSICAL ART TEACHERS' TRAINING IN UKRAINE: EUROPEAN INTEGRATION CHALLENGES

The article reveals the issue of training future musical art teachers in our country, which has taken a course towards integration into the European Education Area. The realities of the modern educational policy of the European countries are formation of a pan-European continuum of education, focused on convergence of systems for training music-pedagogical staff, improvement of these systems based on the search for common criteria for the professional qualities of a "European music teacher". Considering openness of the pan-European system of higher general music education to everything valuable and advanced, the purpose of the article is to study the experience of training music-pedagogical staff in the European universities and peculiarities of its extrapolation into the system of music-pedagogical education of Ukraine.

The article analyzes current legal documents regulating the process of harmonization of the European Education Area, in particular "Education and training 2010" and "Renewed EU agenda for higher education" (2017); highlights the process of music-pedagogical education in Germany and Poland.

It is concluded that peculiarities of modernization of the content of Ukrainian music-pedagogical education, taking into account the relevant European experience, are: transformation of the model of teacher training of the studied profile, in particular, transition to a new level system of higher education (primary level, first (bachelor) level, second (master) level, third (educational-scientific) level, scientific level); orienting pedagogical universities to effective interaction with various institutions, in particular stakeholders, representatives of various public organizations and authorities; providing a subject-integrative system of teaching the school cycle of artistic-aesthetic disciplines; revision, updating and improvement of educational-professional programs and training plans for musical art teachers; optimization of theoretical and methodological education as a basis for the development of research competence of musical art teachers.

It is established that the specified education innovations are aimed at training highly qualified competitive specialists in the field of music education and art, who have fundamental and special knowledge, abilities and skills necessary for the implementation of the educational and upbringing process in the institutions of general secondary and out-of-school education, motivated to artistic and educational activities with an emphasis on national Ukrainian cultural creation, on professional mobility; capable of continuous professional education, self-development and self-improvement throughout life.

Key words: training, future musical art teachers, European Educational Area, Ukrainian music-pedagogical education, experience, modernization.

Постановка проблеми. У мінливому сучасному соціумі простежуються тенденції технократизації всіх сфер життєдіяльності людини. Генетично це пов'язано із сучасною цивілізацією і все більше має вплив на виховання підростаючого покоління. Необхідним протипажем цього процесу є інтенсифікація і модернізація мистецької освіти, зокрема загальної музично-педагогічної.

Загальновідомо, що саме музичне мистецтво має неocenний вплив на загальний розвиток дитини: формується емоційна сфера, удосконалюється мислення, виховується чуйність до краси в мистецтві і житті, здатність створювати прекрасне в навколишній дійсності. Завдяки музичній педагогіці формується соціальна позиція учня, заснована на гуманістичних цінностях, гармонізується його емоційно-комунікативна сфера, зміцнюється психіка.

Зазначені орієнтири є пріоритетними для України, яка взяла курс на інтеграцію до Європейського освітнього простору. Зокрема, всі країни європейської співдружності зацікавлені у зміцненні позицій загальної музичної освіти школярів. Реаліями сучасної освітньої політики зазначених країн є формування загальноєвропейського освітнього простору, зорієнтованого на зближення систем підготовки музично-педагогічних кадрів у цих країнах, вдосконалення цих систем на основі пошуку спільних критеріїв професійних якостей «музичного педагога-європейця». З огляду відкритості загальноєвропейської системи вищої загальної музичної освіти до всього цінного і передового, актуальним є вивчення досвіду підготовки музично-педагогічних кадрів у вищих країн Європейського союзу та особливостей його впровадження в систему української музично-педагогічної освіти.

Аналіз досліджень. Питання модернізації сучасної вітчизняної вищої музично-педагогічної освіти знайшли відображення у науковому доробку багатьох вчених: Л. Бірюкова, І. Боднарчук, С. Грозан, О. Єременко, А. Зайцева, А. Козир, І. Лисакова, Л. Масол, О. Мельник, О. Олексюк, Г. Падалка, М. Петренко, Є. Проворова, О. Рудницька, З. Софроній, М. Філіпчук, О. Щолокова та ін. Проблеми фахової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва у країнах Євросоюзу висвітлено у численних публікаціях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців: Є. Вишневська, Г. Белленберг, С. Бобраков, Д. Беннер, В. Брайнін, Р. Гоздецька, Г. Ніколаї, Р. Нойманн, Н. Овчаренко, В. Павленко, М. Пшиходзінська, І. Сташевська, А. Суркіна, Т. Харченко, К. Червенко та ін. Проте бракує досліджень, в яких проаналізовано та узагальнено актуальний європейський досвід професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва для екстраполяції його найкращих надбань у вітчизняну музично-педагогічну освіту.

Мета статті – вивчення досвіду підготовки музично-педагогічних кадрів у європейських вищих та особливостей його впровадження в систему музично-педагогічної освіти України.

Виклад основного матеріалу. Для забезпечення підготовки конкурентноспроможних фахівців в нашій країні, зокрема майбутніх учителів музичного мистецтва, здатних до професійної самореалізації у сучасному мінливому зовнішньому та внутрішньому ринку праці, важливим є вивчення і використання відповідного європейського досвіду.

Передусім необхідно торкнутися базисних основ становлення європейського простору вищої освіти, зокрема актуальних нормативних документів. Проявом важливого етапу європейської

освітньої політики в межах Болонський процесу було запровадження програми «Освіта та професійна підготовка 2010», концептуальними положеннями якої виявились: «концепція компетентнісного підходу; концепція навчальних кредитів; концепція інтеграції вищої освіти і досліджень на всіх циклах; концепція сумісності європейської і національної систем кваліфікацій та їх описів (дескрипторів); концепція гарантування якості вищої освіти (стандарти, процедури, рекомендації); концепція розмаїття європейських систем вищої школи та їх взаємної зрозумілості і визнання» (Ващук, 2011: 7).

Позиції унормування процесу гармонізації єдиного освітянського європейського простору відбилися і у документі «Оновлений порядок денний ЄС щодо вищої освіти» (2017 р.), що присвячувався забезпеченню якості вищої освіти. Європейські експерти окреслили такі перспективи її розвитку:

- необхідність підвищення якості підготовки фахівців, у тому числі і педагогічних кадрів, які володіють навичками дослідницької діяльності, вміннями використання комп'ютерних технологій у навчальному процесі, здатні критично мислити;

- необхідність розвитку вищої школи ЄС як соціально орієнтованої навчальної громади, яка ефективно взаємодіє з іншими інституціями – різноманітними навчальними закладами (загальноосвітніми, професійними тощо), роботодавцями, стейкхолдерами, представниками влади та громадських організацій та суспільством у цілому;

- необхідність розвитку інноваційної культури університетів, зокрема забезпечити «підготовку для регіону кадрів дослідників, розробників та менеджерів інновацій, які здійснюють наукові відкриття, беруть участь у просуванні та впровадженні нових ідей»;

- необхідність «розвитку співпраці між університетами та зовнішніми партнерами (роботодавцями, науково-дослідними установами, громадськими організаціями тощо) а також запровадження сучасних інноваційних підходів до організації навчального процесу у вищій школі (дослідно-орієнтоване навчання, інтердисциплінарні студії, змішане навчання тощо)» (Сбруєва, 2019: 72–74).

Тепер простежимо міру екстраполяції вищезазначених положень у практику розвитку вищої музично-педагогічної освіти країн ЄС. У ракурсі обраного напрямку дослідження, актуальним вважаємо розгляд особливостей учительської музично-педагогічної освіти у Федеративній Республіці Німеччині. Мистецька освіта у Німеччині

має важливий статус – їй відводиться провідна роль у формуванні мистецької компетентності, що входить до «переліку восьми ключових компетентностей Європейської довідкової рамкової структури ключових компетентностей для навчання упродовж життя» (Локшина, 2009: 200). Прикметним є те, що сучасна модель мистецької освіти в даній країні характеризується двоступеневою підготовкою (бакалавр – магістр) і є синтезом виконавсько-творчого, наукового і практично-педагогічного підходів.

У навчанні велику роль відіграє поєднання теорії і практики, сам процес набуття професійних компетентностей є двохетапним: теоретична підготовка у ЗВО та практично-педагогічна підготовка в школі (стажерська практика). Теоретичний етап навчання завершується державним іспитом і дає змогу здобувачу вищої освіти приступити до практикоорієнтованого навчання. Стажерська педагогічна практика відбувається у закладах шкільної освіти й охоплює спостереження уроків та самостійне проведення занять під керівництвом учителя-методиста, опанування спеціальних предметів тощо. А другий державний іспит (застосування знань на практиці) засвідчує професійну придатність студента до здійснення музично-педагогічної діяльності у школі.

Не меншої ваги у становленні майбутнього вчителя музики у Німеччині відводиться і формуванню досвіду виконавсько-творчої діяльності. Зокрема, профільні університети Німеччини пропонують для студентів різні види виконавської підготовки. Так, «Університет музики й театру ім. Фелікса Мендельсона Бартольді в Лейпцизі здійснює підготовку і за музичним, співацьким напрямками, які охоплюють мистецько-практичні спеціалізації: рання музика, фортепіано (диригент), струнні інструменти (арфа), духові ударні інструменти, драматургія, драматичний інститут «Ганс Отто», класичний спів, (музичний театр), музикознавство, музична композиція, популярна музика (джаз), інститут церковної освіти тощо (Прокопчук, 2020: 612-613).

Підготовка майбутніх учителів мистецтв у закладах Німеччини нерозривно пов'язана з дослідницькою складовою і розглядається як робота над наукою і разом з наукою. У завданнях німецьких вишів підкреслюється значущість теоретико-методологічної освіти майбутніх фахівців музичного мистецтва як основи становлення їх інноваційної культури, умінь науково-дослідної діяльності. Перед вищими навчальними закладами педагогічного спрямування ставляться такі завдання:

– «перспективне вивчення фундаментальних наук, що вимагає визначення наукових стратегій, чітких теоретичних і методологічних вихідних позицій і розвитку адекватного науково-методологічного інструментарію;

– формування у студентів стратегічного мислення і оволодіння методами тієї галузі науки, що вивчається, у дисциплінарному і міждисциплінарному плані» (*Professional Art*, 2020: 24).

Зазначені вище позиції реалізуються під час групової і індивідуальної форми навчальних занять, у процесі участі у різних наукових заходах: дослідницьких проектах, наукових конференціях і семінарах, міждисциплінарних «круглих столах», екскурсіях; курсів вихідного дня за різними темами, віртуальних семінарах та ін.

Не менш цікавим і корисним для коригування шляхів модернізації музично-педагогічної освіти України є вивчення аналогічного досвіду найближчої європейської країни – Польщі. Слід зазначити, що у Польщі предметам естетичного циклу у загальноосвітніх закладах приділяється досить велика увага. Зокрема, музичне виховання молоді вважається необхідним і важливим з огляду на те, що саме цей вид мистецтва формує художньо-ціннісні переваги, естетичний світогляд, культуру почуттів і поведінки. Так, на думку директора Вищих педагогічних студій С. Добровольського, «лише музика, з-поміж інших видів мистецтв, здатна впливати на розвиток психіки в цілому, а також на соціалізацію індивіда» (*Muzyka w Szkole*, 1932: 12).

Для реалізації мети модернізації польської загальної музично-педагогічної освіти відбуваються масштабні дослідження в рамках спільних проектів різних інституцій: Міністерства освіти, Міністерства культури, вищих і загальноосвітніх закладів, серед яких – «Музична освіта в Польщі», «Стежини», «Основні можливості доступу дітей та молоді до музичної культури», «Опрацювання моделі підготовки вчителів музики й образотворчого мистецтва» тощо. Результатом зазначених спільних досліджень є відкриття актуальних перспективних спеціальностей, оновлення і удосконалення існуючих навчальних планів, поєднання музичної спеціальності (як другої) з іншими спеціальностями, введення нових спеціалізацій у межах підготовки вчителів музики.

Так, напрям навчання майбутніх учителів музики в загальноосвітніх закладах «Музичне виховання» змінився на напрям «Художня освіта у галузі музичного мистецтва», що актуалізувало появу нової спеціальності «Мистецька освіта»; розповсюдженням стало опанування музичної

спеціальності як додаткової у поєднанні з іноземними або польською мовами, педагогікою (опікунською або культурно-освітньою), математикою, інформатикою, історією та ін.; у межах основної підготовки музичних педагогів характерним стало введення таких перспективних спеціалізацій: музикотерапія, інструментальна педагогіка, інструктор-керівник ансамблів, органіст (костельна музика), музичне виховання в ранньошкільній освіті, новітні електронні засоби, рух з музикою – танок – музичний театр тощо.

Прикметним виявилось і те, що суттєво оновилися навчальні плани, зокрема блок психолого-педагогічних дисциплін збагатився дисциплінами «Музична педагогіка» та «Психологія мистецтва» тощо, навчально-дидактичний блок – предметом «Музична дидактика», блок дисциплін за вибором розширився за рахунок предметів виконавського спрямування («Джазова музика», «Вокал», «Композиція з елементами звукового втілення» та ін.) (Ніколаї, 2008).

Слід зазначити, що у музично-педагогічній освіті Польщі превалює музично-практична спрямованість фахового становлення вчителя музичного мистецтва. Велика увага приділяється формуванню виконавських умінь і навичок майбутніх музичних педагогів, зокрема: інструментальних, диригентсько-хорових, співацьких та танцювально-ритмічних. Щодо останніх умінь, то їх питома вага у фаховому становленні зазначених спеціалістів досить велика. Так, на думку педагогів, «важливими для майбутнього учителя музичного мистецтва є не лише вміння вільної імпровізації на фортепіано у різних стилях, створення пластичних інтерпретацій музичних творів, а й організація ритмічного виховання дітей у школах, терапевтичний вплив засобами ритміки на дітей з особливими потребами (Ніколаї, 2008: 22–23).

Отже, вищезазначені аспекти інноваційної освітньої політики Польщі спрямовані на становлення інтелектуально зрілих, творчих музичних педагогів, здатних до культуротворчих втілень засобами музичного мистецтва, реалізації сучасних інноваційних підходів виховання духовності, ціннісних орієнтацій, високих моральних якостей молодого покоління.

Окреслені вище орієнтири розвитку і удосконалення мистецької освіти у європейських країнах є пріоритетними і для України, у якій на часі також актуальним є зміцнення позицій загальної мистецької, у тому числі і музичної освіти школярів. На думку українських науковців-освітян, шкільна мистецька освіта є базисом художньо-естетичного розвитку молодих співвітчизників і «забезпечує

набуття базових компетентностей (загальнокультурних, художньо-пізнавальних, комунікативних тощо), формує прагнення і здатність до художньо-творчої самореалізації і духовного самовдосконалення протягом життя; забезпечує розвиненість сенсорної та емоційно-почуттєвої сфер, образно-асоціативного мислення, загальних і спеціальних здібностей і якостей» (Масол, 2006: 34–35).

Слід зазначити, що підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва у нашій державі довгий час була незмінною і усталеною, але під впливом вимог глобалізаційних і інтеграційних процесів у освітянській мистецькій галузі відбулися значні перетворення.

Так, згідно з новим Законом України «Про вищу освіту» (від 07. 2014 р.) та євроінтеграційними викликами модель підготовки вчителів досліджуваного профілю зазнала трансформацій, зокрема освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст» було скасовано і регламентовано такі рівні вищої освіти: початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти; перший (бакалаврський) рівень; другий (магістерський) рівень; третій (освітньо-науковий) рівень; науковий рівень. Успішне опанування майбутніми фахівцями навчальних програм за вказаними рівнями надає можливість отримання відповідного ступеня вищої освіти (молодший бакалавр, бакалавр, магістр, доктор філософії, доктор наук), номенклатура яких є більш розгалуженою, ніж у європейських країнах (Рівні, 2017).

Характерною рисою удосконалення мистецького освітнього простору в Україні є і орієнтація педагогічних вишів на взаємодію з різними інституціями – навчальними закладами різного рівня (загальноосвітніми, спеціальною середньою освітою, спорідненими вищими тощо), стейкхолдерами, представниками різних громадських організацій та влади тощо.

Наразі, обов'язковою складовою системи забезпечення якості музично-педагогічної освіти та досягнення балансу попиту і пропозиції фахівців зазначеного профілю, є забезпечення зворотного зв'язку зі стейкхолдерами. Стейкхолдерами зазвичай визначаються «зацікавлені сторони, фізичні та юридичні особи, які мають легітимний інтерес у діяльності організації, можуть впливати на досягнення нею своїх цілей і на її роботу в цілому, залежать від неї і внесок яких є основою успіху даної структури» (Положення, 2019).

Зокрема, до стейкхолдерів педагогічних вишів, які активно долучаються до перегляду та оновлення освітніх програм підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, належать: робо-

тодавці, випускники закладу вищої освіти, здобувачі вищої освіти, освітні установи різних рівнів, науково-педагогічні працівники, фахівці-практики тощо. Комплексна співпраця зі стейкхолдерами щодо вдосконалення освітньо-професійних програм реалізується роботою експертної ради стейкхолдерів в напрямку надання пропозицій та зауважень, рецензування чинних освітніх програм та тих, що розроблюються; сприянням проходженню різних видів практик тощо.

Зміна стратегії розвитку музично-педагогічної освіти України обумовлена також оновленням нормативної бази (закон України «Про освіту» (2017), Концепція розвитку освіти України на період 2015 – 2025 рр. (2014), Професійний стандарт за професією «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2022)) та реалізацією Концепції «Нова українська школа» (2016).

Однією з важливих функцій вчителя дисциплін художньо-естетичного циклу Нової української школи вбачається забезпечення предметно-інтегративної системи викладання. Зокрема, розробники такої педагогічної стратегії впевнені, що узгодження і поєднання традиційних предметів «Музика» та «Образотворче мистецтво» унеможливить утворення у свідомості учнів «фрагментарної художньої картини світу та дискретної моделі культури» (Масол, 2006: 35).

Зазначені вище чинники змін музично-педагогічної освіти задали новий ракурс перегляду організаційних і теоретико-практичних проблем професійної підготовки фахівців музичного мистецтва, що актуалізувало оновлення і удосконалення відповідних освітньо-професійних програм. Так, змінилась орієнтація освітніх програм на формування фахових компетентностей не тільки майбутніх учителів музичного мистецтва, а і додатково: викладачів предмету «Мистецтво» у закладах загальної середньої освіти, педагогічних працівників закладів позашкільної освіти, викладачів сфери спеціалізованої (мистецькі школи, студії, позашкільні мистецькі установи) середньої освіти тощо. Прикметним стало запровадження ряду перспективних спеціалізацій: естрадне мистецтво; етика, естетика та художня культура; музичне виховання в дошкільних закладах освіти тощо (Софроній та ін., 2021).

Суттєвого оновлення зазнали і навчальні плани. Сучасні освітньо-професійні програми підготовки вчителів музичного мистецтва вигідно вирізняє значна кількість кредитів, відведених на опанування дисциплін циклу фахової підготовки (теоретичних, виконавсько-інструментальних, диригентсько-хорових, методичних). Позитивним

вважаємо наскрізний характер і достатній обсяг практично-методичної підготовки майбутніх педагогів-музикантів. Вона представлена у навчальних планах пропедевтично педагогічною практикою в середній школі, навчальною практикою за фахом, навчальною педагогічною практикою в закладах позашкільної освіти, виробничою педагогічною практикою з музичного мистецтва тощо.

Значущим є і те, що освітньо-професійні програми надають можливість реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, адже містить добірку навчальних дисциплін за вибором студента, серед яких, наприклад «Практикум зі шкільного репертуару», «Ансамблеве виконавство», «Основи музичної акустики та звукорежисури», «Читання хорових партитур» тощо (Гура та ін., 2021).

Невід'ємною і важливою складовою підготовки вчителів музичного мистецтва є набуття навичок дослідницької діяльності. Основними видами науково-дослідної роботи зазначених здобувачів вищої освіти є підготовка курсових, кваліфікаційних робіт, участь у наукових заходах різних рівнів, підготовка наукових і методичних публікацій, робота у наукових гуртках та про-

блемних групах. Науково-дослідна робота студентів є важливим напрямом підготовки майбутніх фахівців високої кваліфікації, а також нерозривною складовою єдиного навчально-виховного і науково-інноваційного процесу.

Висновки. Таким чином, особливостями модернізації змісту української музично-педагогічної освіти з урахуванням відповідного європейського досвіду є: трансформація моделі підготовки вчителів досліджуваного профілю, зокрема перехід на нову рівневу систему вищої освіти (початковий рівень, перший (бакалаврський) рівень, другий (магістерський) рівень, третій (освітньо-науковий) рівень, науковий рівень); орієнтування педагогічних вишів на ефективну взаємодію з різними інституціями, зокрема стейкхолдерами, представниками різних громадських організацій та влади; забезпечення предметно-інтегративної системи викладання шкільного циклу художньо-естетичних дисциплін; перегляд, оновлення і удосконалення освітньо-професійних програм і навчальних планів підготовки вчителів музичного мистецтва; оптимізація теоретико-методологічної освіти як основи становлення дослідницької компетентності педагогів мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інтеграція в європейський освітній простір: здобутки, проблеми, перспективи: монографія / за заг. ред. Ф. Г. Вашчука. Ужгород: Закарпатський державний університет, 2011. 560 с.
2. Формування європейського виміру забезпечення якості вищої освіти в контексті інтернаціоналізації освітнього простору: монографія / за заг. ред. А. А. Сбруєвої. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 254 с.
3. Локшина О. І. Зміст шкільної освіти в країнах Європейського Союзу: теорія і практика (друга половина ХХ – початок ХХІ ст.): монографія. К.: Богданова А. М., 2009. 404 с.
4. Прокопчук В. І. Європейський досвід професійної підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва / Vector of modern pedagogical and psychological science in Ukraine and EU countries : Collective monograph. Riga : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. P. 2. 762 p. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/47> (дата звернення: 17.09.2022).
5. Тушева В. В. Формування науково-дослідницької культури майбутніх учителів музичного мистецтва в Європейських країнах. *Professional Art Education*. 2020. № 1(1). С. 23–29.
6. Dobrowolski S. Wychowawcze oddziaływanie muzyki. *Muzyka w Szkole*. 1932. № 4. S. 12-14.
7. Ніколаї Г. Ю. Розвиток музично-педагогічної освіти в Польщі (XX століття) : автореф. дис. ... доктора пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки». К., 2008. 43 с.
8. Масол Л. М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: Посібник для вчителів / Л. М. Масол, О. В. Гайдамака, Е. В. Белкіна, О. В. Калініченко, І. В. Руденко. Х.: Веста: Видавництво «Ранок», 2006. 256 с.
9. Рівні вищої освіти та наукові ступені. 2017. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rivni-vishoyi-osviti-ta-naukovi-stupeni> (дата звернення: 23.09.2022).
10. Положення про стейкхолдерів освітніх програм. 2019. URL: <https://bit.ly/3C43Gdq> (дата звернення: 24.09.2022).
11. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Музичне мистецтво)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта/Педагогіка / В. В. Гура, М. Б. Петренко, І. П. Заболотний. Суми, 2021. 16 с. URL: https://sspu.edu.ua/images/2021/docs/proekt_opp/2021_opp_014_muz_mist_so_bak_214a0.pdf (дата звернення: 14.09.2022).
12. Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Музичне мистецтво)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) галузі знань 01 Освіта / Педагогіка / Софроній З. В., Лісовий В. А., Чурикова-Кушнір О. Д. та ін. Чернівці, 2021. 31 с. URL: http://www.music.chnu.edu.ua/res//music/40edumeth/10edprg/014bak/opp_014bak_2021.pdf (дата звернення: 14.09.2022).

REFERENCES

1. Intehratsiia v yevropeyskyi osvittinii prostir: zdobutky, problemy, perspektyvy [Integration into the European Education Area: achievements, problems, prospects]: monohrafiia / za zah. red. F. H. Vashchuka. Uzhhorod: Transcarpathian State University, 2011. 560 s. [in Ukrainian]

2. Formuvannia yevropeiskoho vymiru zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v konteksti internatsionalizatsii osvitnoho prostoru [Formation of the European dimension of higher education quality assurance in the context of the internationalization of the education area]: monohrafiia / za zah. red. A. A. Sbruievoi. Sumy: Publishing House of Sumy State Pedagogical University named after A. S. Makarenko, 2019. 254 s. [in Ukrainian]
3. Lokshyna O. I. Zmist shkilnoi osvity v krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: teoriia i praktyka (druha polovyna XX – pochatok XXI st.) [Content of school education in the countries of the European Union: theory and practice (second half of the 20th – beginning of the 21st century)]: monohrafiia. K.: Bohdanova A. M., 2009. 404 s. [in Ukrainian]
4. Prokopchuk V. I. Yevropeyskyi dosvid profesiinoi pidhotovky maibutnoho vchytelia muzychnoho mystetstva [European experience of professional training of the future musical art teacher] / Vector of modern pedagogical and psychological science in Ukraine and EU countries: Collective monograph. Riga : Izdevnieciba «Baltija Publishing», 2020. P. 2. 762 p. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/book/47> (data zvernennia: 17.09.2022). [in Ukrainian]
5. Tusheva V. V. Formuvannia naukovo-doslidnytskoi kultury maibutnikh uchyteliv muzychnoho mystetstva v Yevropeyskykh krainakh [Formation of research culture of the future musical art teachers in the European countries]. Professional Art Education. 2020. № 1(1). S. 23–29. [in Ukrainian]
6. Dobrowolski S. Wychowawcze oddziaływanie muzyki. Muzyka w Szkole. 1932. Nr 4. S. 12-14. [in Polish]
7. Nikolai H. Yu. Rozvytok muzychno-pedahohichnoi osvity v Polshchi (XX stolittia) [Development of musical and pedagogical education in Poland (XX century)]: avtoref. dys. ... doktora ped. nauk: 13.00.01 «Zahalna pedahohika ta istoriia pedahohiky». K., 2008. 43 s. [in Ukrainian]
8. Masol L. M. Metodyka navchannia mystetstva u pochatkovii shkoli [Methodology of teaching art in elementary school]: Posibnyk dlia vchyteliv / Ji. M. Masol, O. V. Haidamaka, E. V. Bielkina, O. V. Kalinichenko, I. V. Rudenko. X.: Vesta: Vydavnytstvo «Ranok», 2006. 256 s. [in Ukrainian]
9. Rivni vyshchoi osvity ta naukovi stupeni [Levels of higher education and scientific degrees]. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/rivni-vishoyi-osviti-ta-naukovi-stupeni> (data zvernennia: 23.09.2022). [in Ukrainian]
10. Polozhennia pro steikkholderiv osvitnikh prohran [Regulations on stakeholders of educational programs]. URL: <https://bit.ly/3C43Gdq> (data zvernennia: 24.09.2022). [in Ukrainian]
11. Osvitno-profesiina prohrama «Serednia osvita (Muzychne mystetstvo)» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 014 Serednia osvita (Muzychne mystetstvo) haluzi znan 01 Osvita/Pedahohika [Educational-professional program “Secondary education (Musical art)” of the first (bachelor’s) level of higher education in specialty 014 Secondary education (Musical art), field of knowledge 01 Education/Pedagogy] / V. V. Hura, M. B. Petrenko, I. P. Zabolotnyi. Sumy, 2021. 16 s. URL: https://sspu.edu.ua/images/2021/docs/proekt_opp/2021_opp_014_muz_mist_so_bak_214a0.pdf (data zvernennia: 14.09.2022). [in Ukrainian]
12. Osvitno-profesiina prohrama «Serednia osvita (Muzychne mystetstvo)» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity za spetsialnistiu 014 Serednia osvita (Muzychne mystetstvo) haluzi znan 01 Osvita / Pedahohika [Educational-professional program “Secondary education (Musical art)” of the first (bachelor’s) level of higher education, specialty 014 Secondary education (Musical art) field of knowledge 01 Education/Pedagogy] / Sofronii Z. V., Lisovyi V. A., Churikova-Kushnir O. D. ta in. Chernivtsi, 2021. 31 s. URL: http://www.music.chnu.edu.ua/res//music/40edumeth/10edprg/014bak/opp_014bak_2021.pdf (data zvernennia: 14.09.2022). [in Ukrainian]